

Spis treści

	Str.	Nb.
Przedmowa	XIII	
Wykaz skrótów	XV	
Rozdział 1. Główne zagadnienia ekonomiczne w teorii finansów publicznych	1	
§ 1. Podstawowe pojęcia i koncepcje teorii sektora publicznego ..	2	1
I. Dwusektorowość gospodarki a zakłócenie mechanizmu rynkowego (<i>market failure</i>)	2	1
§ 2. Problemy sposobu i mechanizmów interwencji państwa	7	15
§ 3. Rozmiary świadczeń publicznych	15	27
§ 4. Polityka fiskalna i pieniężna państwa	18	32
§ 5. Obieg pieniądza w gospodarce	24	49
§ 6. Sprawiedliwość w finansach publicznych	26	54
Rozdział 2. Nauka o pieniądzu i funkcje banku centralnego.....	32	
§ 7. Pojęcie pieniądza	33	69
§ 8. Pieniądz gotówkowy	40	82
§ 9. Pieniądz bezgotówkowy	43	86
I. Pieniądz bankowy	45	90
II. Obrót wekslowy i czekowy	60	108
III. Bankowość elektroniczna	70	122
IV. Karta płatnicza	74	127
§ 10. Pieniądz elektroniczny	77	131
I. Elektroniczne instrumenty płatnicze	79	134
II. Instrumenty pieniądza elektronicznego	81	136
§ 11. Pojęcie inflacji	83	139
§ 12. Funkcje banku centralnego	86	142
§ 13. Organizacja i zadania NBP	95	154
I. Cel podstawowy i pozostałe zadania NBP	95	154
II. Organy NBP	106	165
III. Udział NBP w sieci bezpieczeństwa finansowego (<i>Safety Net</i>)	113	171
Rozdział 3. Prawo bankowe	119	
§ 14. Publiczne i prywatne prawo bankowe	119	175
I. System bankowy a monobank	121	180

	Str.	Nb.
II. Definicja banku i działalność bankowa w świetle PrBank	127	191
1. Osobowość prawna banku	128	194
1.1. Bank państwowy	128	195
1.2. Banki akcyjne i banki spółdzielcze	130	197
2. Szczególny system źródeł prawa bankowego	131	198
2.1. Prawo wewnętrzne	131	199
2.2. Zwyczaj bankowy	135	200
2.3. Zezwolenie na prowadzenie działalności bankowej	136	201
3. Przedmiot prowadzonej działalności gospodarczej	137	202
4. Środki wykorzystywane w działalności bankowej	137	203
5. Ryzyko bankowe	138	204
III. Czynności bankowe	141	208
1. Czynności bankowe jako przedmiot działalności bankowej	141	208
IV. Spółdzielcze kasy oszczędnościowo-kredytowe i pracownicze kasy zapomogowo-pożyczkowe	147	219
1. Spółdzielcze kasy oszczędnościowo-kredytowe	147	219
2. Pracownicze kasy zapomogowo-pożyczkowe	148	220
V. Rachunek bankowy	148	221
VI. Kredyt	153	231
VII. Pozostałe czynności bankowe	165	255
§ 15. Szczególne uprawnienia i przywileje banków	167	261
I. Szczególne uprawnienia banków	167	261
II. Prawo stosowania sekurytyzacji	168	264
III. Zabezpieczenia wierzytelności wynikających z czynności bankowych	169	265
IV. Potrącenie	170	268
V. Moc prawna dokumentów urzędowych określonej dokumentacji banku	171	269
VI. Bankowy tytuł egzekucyjny	172	270
VII. Prawo wydawania i stosowania ogólnych warunków umów i regulaminów bankowych	174	271
VIII. Bankowe klauzule niedozwolone	177	278
IX. Prawo do pobierania prowizji i opłat z tytułu wykonywanych czynności bankowych i innych czynności	182	280
X. Prawo przetwarzania informacji zawartej w dokumentach tożsamości osób fizycznych dla celów prowadzonej działalności	182	281
XI. Szczególne obowiązki banków	183	283
1. Tajemnica bankowa	183	283
2. Przeciwdziałanie procederowi „prania brudnych pieniędzy” i ukrywania działań przestępczych lub wykorzystywania działalności banku dla celów przestępczych	186	284

	Str.	Nb.
3. Obowiązek informacyjny	186	285
4. Realizowanie wpłat należności o charakterze publicznoprawnym	187	286
§ 16. Organizacja banków	187	287
I. Tworzenie banku	187	288
1. Tworzenie i organizacja banku państwowego	187	289
2. Tworzenie i organizacja banków spółdzielczych	188	290
3. Tworzenie i organizacja banków akcyjnych	192	292
II. Łączenie się i podział banku	195	293
III. Postępowanie naprawcze	196	296
IV. Przejęcie i likwidacja banku	198	299
V. Upadłość banku	199	300
§ 17. Nadzór bankowy	200	301
I. Cel sprawowania nadzoru przez organy państwa nad bankami komercyjnymi	200	301
II. Organizacja nadzoru bankowego w Polsce	202	302
1. Organ nadzoru	202	302
2. Podmioty nadzorowane	205	305
3. Przedmiot nadzoru	206	307
4. Środki nadzoru	206	308
Rozdział 4. Budżet państwa i budżet jednostek samorządu terytorialnego	210	
§ 18. Budżet państwa	211	311
I. Budżet państwa, ustawa budżetowa, zasady budżetowe ...	211	311
II. Wieloletni Plan Finansowy Państwa	219	324
III. Dochody i wydatki budżetu	220	327
IV. Klasyfikacja budżetowa	227	332
V. Dług publiczny, deficyt	229	336
VI. Procedura budżetowa	237	349
VII. Wykonywanie ustawy budżetowej	243	363
VIII. Formy organizacyjne jednostek sektora finansów publicznych	255	376
§ 19. Budżet jednostek samorządu terytorialnego	263	386
I. Budżet jednostek samorządu terytorialnego, uchwała budżetowa	263	386
II. Wieloletnia prognoza finansowa jednostki samorządu terytorialnego	268	392
III. Dochody i wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego	270	399
IV. Procedura budżetowa	277	406
V. Wykonywanie budżetu	281	415
VI. Tryb zatwierdzania wykonania budżetu jednostek samorządu terytorialnego	285	427

	Str.	Nb.
Rozdział 5. Ordynacja podatkowa – stosunek prawnopodatkowy	290	
§ 20. Zarys problematyki	291	433
§ 21. Istota stosunku prawnopodatkowego	293	437
I. Norma prawnopodatkowa	293	437
II. Treść stosunku prawnopodatkowego	295	441
III. Rodzaje stosunków prawnopodatkowych	298	448
§ 22. Zakres stosunku prawnopodatkowego	299	452
I. Zakres podmiotowy	299	452
II. Strony stosunku prawnopodatkowego	301	456
III. Zakres przedmiotowy	303	462
IV. Przedmiotowe zależności stosunku prawnopodatkowego	305	467
§ 23. Determinanty stosunku prawnopodatkowego	306	469
I. Obowiązek podatkowy i zobowiązanie podatkowe	306	469
II. Powstanie zobowiązania podatkowego	309	473
III. Czynniki kształtujące stosunek prawnopodatkowy	311	478
IV. Implikacje dla roszczenia podatkowego	312	480
§ 24. Przekształcenia stosunku prawnopodatkowego	314	484
I. Podmiotowe uwarunkowania przekształcające stosunek prawnopodatkowy	314	484
II. Przedmiotowe uwarunkowania przekształcające stosunek prawnopodatkowy	316	489
§ 25. Zabezpieczenie wykonania zobowiązania podatkowego	319	495
I. Istota i formy zabezpieczenia zobowiązania podatkowego	319	495
II. Zabezpieczenie przedegzekucyjne	320	500
III. Zabezpieczenia dobrowolne	324	509
1. Gwarancja bankowa, gwarancja ubezpieczeniowa	325	511
2. Poręczenie banku	326	512
3. Weksel z poręczeniem wekslowym banku	326	513
4. Czek potwierdzony przez krajowy bank wystawcy czeku	327	514
5. Zastaw rejestrowy na prawach z papierów wartościowych, emitowanych przez Skarb Państwa lub NBP – według ich wartości nominalnej	327	515
6. Uznanie kwoty na rachunku depozytowym organu podatkowego	327	516
7. Pisemne, nieodwołalne upoważnienie organu podatkowego, potwierdzone przez bank lub SKOK, do wyłącznego dysponowania środkami pieniężnymi, zgrupowanymi na rachunku lokaty terminowej	328	517
IV. Hipoteka przymusowa	328	518
V. Zastaw skarbowy	330	523
§ 26. Odpowiedzialność za zobowiązanie podatkowe	333	530
I. Rodzaje odpowiedzialności w prawie podatkowym	333	530
II. Odpowiedzialność podatnika	335	536
III. Odpowiedzialność płatnika i inkasenta	336	538

	Str.	Nb.
IV. Odpowiedzialność następców prawnych	338	541
V. Odpowiedzialność osób trzecich	342	547
1. Odpowiedzialność podatkowa małżonka	343	550
2. Odpowiedzialność podatkowa członka rodziny podatnika	344	551
3. Odpowiedzialność podatkowa nabywcy przedsiębior- stwa lub zorganizowanej części przedsiębiorstwa	344	552
4. Odpowiedzialność podatkowa firmującego	345	553
5. Odpowiedzialność podatkowa właściciela, samoistnego posiadacza lub użytkownika wieczystego rzeczy (lub prawa majątkowego)	345	554
6. Odpowiedzialność podatkowa dzierżawcy lub użytkownika nieruchomości	346	555
7. Odpowiedzialność podatkowa współnika spółki osobowej	346	556
8. Odpowiedzialność podatkowa członka zarządu spółek kapitałowych	347	557
9. Odpowiedzialność podatkowa osób prawnych	348	559
10. Odpowiedzialność podatkowa gwaranta lub poręczyciela	348	560
§ 27. Wygaśnięcie zobowiązania podatkowego	349	561
I. Rodzaje wygaśnięcia zobowiązań podatkowych	349	561
II. Efektywne sposoby wygaśnięcia zobowiązania podatkowego	350	564
1. Zapłata	350	564
2. Pobranie podatku przez płatnika lub inkasenta	353	569
3. Potrącenie	353	570
4. Zaliczenie nadpłaty lub zwrot podatku	355	573
5. Przeniesienie własności rzeczy lub praw majątkowych	360	580
6. Przejęcie własności nieruchomości lub prawa majątkowego w postępowaniu egzekucyjnym	361	582
III. Nieefektywne sposoby wygaśnięcia zobowiązania podatkowego	363	586
1. Zaniechanie poboru	363	586
2. Umorzenie zaległości	365	588
3. Przedawnienie	366	590
4. Zwolnienie z obowiązku zapłaty na podstawie art. 14m	370	597
Rozdział 6. Ekonomiczne i społeczne aspekty opodatkowania	372	
§ 28. Istota podatku	373	600
I. Pojęcie podatku	373	600
II. Elementy konstrukcyjne podatku	378	604
§ 29. Zasady podatkowe	384	627
I. Ujęcie klasyczne	384	627
II. Zasada sprawiedliwości poziomej i pionowej	385	630

	Str.	Nb.
III. Zasada sprawiedliwości podatkowej na tle psychologicznych i ekonomicznych granic opodatkowania	387	635
§ 30. Funkcje i cele podatków	389	642
I. Funkcja alokacyjna	389	642
II. Funkcja redystrybucyjna	390	643
III. Funkcja stabilizacyjna	391	644
IV. Cele opodatkowania	392	645
§ 31. Wpływ podatków na zachowania podatników	393	646
I. Granice opodatkowania	393	646
1. Ekonomiczne granice opodatkowania	394	651
1.1. Zasada zdolności płatniczej (<i>ability to pay</i>)	394	652
1.2. Naruszenie źródła podatku	396	657
1.3. Granice zastosowania zasad podatkowych	398	661
1.4. Naruszenie celów gospodarczych	400	666
2. Psychologiczne granice opodatkowania	401	671
2.1. Próg podatkowej efektywności (wytrzymałości) podatnika	402	673
2.2. Charakter oceny przez podatnika granic opodatkowania	402	674
2.3. Opór wobec podatku	403	675
II. Unikanie opodatkowania	405	679
III. Teoria gier a wypełnianie zobowiązań podatkowych	409	691
1. Dylemat ograniczonych zasobów	410	692
2. Dylematy dóbr publicznych	410	694
3. Dylemat więźnia	411	695
4. Dylemat pasażera na gapę	413	698
IV. Racjonalny ustawodawca podatkowy	414	700
1. Kryteria racjonalnego prawa podatkowego	414	700
2. Normy podatkowe w ujęciu teorii <i>Coase'a</i>	417	708
3. Kształtowanie regulacji i mechanizmów podatkowych w świetle ekonomii dobrobytu	419	712
4. Motywacyjne systemy podatkowe	421	716
5. Model <i>Calabresiego</i> a podatki	421	719
§ 32. Etyczne aspekty opodatkowania	424	723
I. Normy moralne a normy podatkowe	424	723
II. Mentalność podatkowa	426	729
III. Moralne aspekty unikania opodatkowania	426	730
§ 33. Rodzaje podatków	427	731
I. Zagadnienia ogólne	427	731
II. Podatki dochodowe	431	740
III. Podatki obrotowe	433	745
1. Podatek od towarów i usług	433	746
2. Podatek akcyzowy	437	754

	Str.	Nb.
3. Podatek od gier hazardowych i od czynności cywilnoprawnych	438	758
IV. Podatki majątkowe i lokalne	439	762
Rozdział 7. Sprawność i etyka w sektorze finansów publicznych .	442	
§ 34. Wstęp	445	770
§ 35. Podstawowe pojęcia	447	773
I. Administracja publiczna	447	773
II. Ekonomia	448	774
III. Etyka w działalności gospodarczej i publicznej	450	781
1. Etyka działalności gospodarczej (etyka biznesu)	450	782
2. Etyka działalności publicznej	451	785
IV. Finanse publiczne	453	790
V. Odpowiedzialność	455	795
VI. Proces decyzyjny	457	803
VII. Zarządzanie	458	806
VIII. Zarządzanie publiczne	460	809
§ 36. Sprawne działanie w państwie, administracji i w finansach publicznych	461	810
I. Sprawne państwo	461	810
II. Dobre rządzenie	465	818
III. Dobro wspólne	467	821
IV. Kapitał społeczny	469	825
V. Doskonalenie administracji publicznej	470	829
VI. Zarządzanie w życiu publicznym	472	832
1. Modele zarządzania publicznego	474	834
2. Zarządzanie zasobami ludzkimi	478	841
3. Zarządzanie jakością	479	843
4. Zarządzanie finansami	481	847
5. Polityka a życie publiczne	481	850
§ 37. Dobre funkcjonowanie administracji i finansów publicznych	483	853
I. Administracja publiczna jako przedmiot badań	484	855
II. Prawo do administracji	485	857
III. Etyka w życiu publicznym	487	862
IV. Odpowiedzialność w działalności publicznej	493	878
V. Ochrona i kontrola etycznego postępowania funkcjonariuszy publicznych	498	886
VI. Przykłady problemów w administracji i finansach publicznych	499	887
§ 38. Podejmowanie decyzji w administracji i finansach publicznych	506	904
I. Proces podejmowania decyzji	507	904
II. Modele decyzyjne	512	921
III. Etyczne podejmowanie decyzji	519	931
IV. Etyczne modele decyzyjne	520	934
§ 39. Zakończenie	529	952
Indeks rzeczowy	533	